

TURVALLISUUS- AJATTELUN TULEVAISUUS- PÄIVITYS

Suosituksset luottamusyhteiskunnan
vahvistamiseksi 2035

Turvallisuusajattelun tulevaisuuspäivitys

Suosituksset luottamusyhteiskunnan vahvistamiseksi 2035

Tämä julkaisu tiivistää, miten Suomi voi vahvistaa luottamukseen perustuvaa yhteiskunnallista turvallisuutta vuoteen 2035 mennessä. Suositukset ovat syntyneet Sitran, Helsingin yliopiston ja sisäministeriön luotsaaman Yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumin työstä. Ne perustuvat yli 50 asiantuntijan, päättäjän ja vaikuttajan yhteiseen analyysiin, skenaariotyöhön ja työpajojen tuloksiin. Suositukset ovat tarkoitettu poliittisille päättäjille, viranomaisille, valtiohallinnolle, kunnille, järjestöille, yrityksille ja yhteisöille.

Lue suosituksia taustoittava laajempi työpaperi

[Huomisen luottamus Suomessa – kuinka rakentaa yhteiskunnallista turvattomuutta rauhattomuuden ajassa](#)

Tutustu ketkä ovat ajattelun ja suositusten takana

[Yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumi](#)

TAUSTA

Suomi elää luottamuksen laina-ajalla

Kun informaatiosta on tullut valtaa ja epävarmuudet ovat uusi normaali, turvallisuus ei enää ainoastaan tarkoita valtiota rajojen vartijana tai yksilöä ylläpitämässä kriisiajan hätävarapakkausta kotoaan. Niiden lisäksi on olennaista nähdä henkisen kriisinkestävyysmerkit sekä yhteiskunnallinen luottamus tuon turvallisuuden ja kriisinkeskeytyksen pohjana – sekä ymmärtää, miten luottamus nykyään rakentuu.

Yhteiskunnallinen luottamus toimii samalla tavalla kuin yhteiskunnan fyysinen infrastruktuuri. Esimerkiksi moottoritie on hidas rakentaa, eikä se itsessään tee mitään. Silti se mahdollistaa resurssien ja osaamisen liikuttamisen siten, että syntyy taloudellista ja henkistä pääomaa. Myös yhteiskunnallinen luottamus syntyy hitaasti ja vaatii jatkuvaa huoltoa. Kun se on kunnossa, kannattelee se koko yhteiskuntaa ja mahdollistaa uusiutumisen. Samalla se vahvistaa yhteiskunnallista turvallisuutta, joka rakentuu nykyään monimuotoisemmalla tavalla kuin aiemmin.

Valtioneuvoston Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa vuodelta 2025 korostetaan, kuinka yksilöiden tulee kantaa vastuuta toimintakyvystään ja varautumisestaan. Yksilön henkinen kriisinkestävyys nähdään välineenä valtion ja yhteiskuntamallin puolustamiseksi.

Useat tutkimukset kuitenkin osoittavat, että valtion ja yksilön välisen suhteen sijaan yhteiskunnan henkinen kriisinkestävyys tulisi nojata vahvasti myös yksilöiden ja heidän muodostamiensa yhteisöjen välisiin suhteisiin. Nuo suhteet muodostavat yhteiskunnan, joka osaltaan kannattelee valtiota. Yhteisöjen välinen luottamus ei tarkoita välttämättä samanmielisyyttä, vaan kykyä keskustella eri näkömyksistä.

Keskeistä onkin sosiaalisen koheesion vahvistaminen, joka yksinkertaisesti tarkoittaa yhteiskunnan kykyä varmistaa jäsentensä hyvinvointi minimoimalla eriarvoisuutta ja edistämällä luottamusta. Jos näin syntynyt perusresilienssi on riittävän vahva, myös akuutti kriisinkestävyys eli toimintakyky ja nopeat toimet kriisissä ovat mahdollisia. Perusresilienssillä tarkoitetaan yhteiskunnan kykyä selviytyä ja toimia muuttuvissa oloissa.

Lähivuosikymmenien uudet uhkakuvat tunnistetaan Suomessa kyllä hyvin, mutta varautuminen monen yhtäaikaisen murroksen luomiin mahdollisiin kriiseihin ei ole kokonaisuutena riittävän vahvaa. Turvallisuusviranomaiset ovat huolestuneita kasvavasta määrästä suomalaisista, jotka kokevat katkeruutta yhteiskuntaa kohtaan. Tämä osoittaa, että elämme ”luottamuksen laina-ajalla”.

Tässä julkaisussa pureudumme siihen, miten voimme tehdä yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuuspäivityksen, eli miten voimme rakentaa vahvempaa perusresilienssiä, joka yhtäältä vahvistaa suomalaisten kykyä toimia monikriisin ajassa ja toisaalta rakentaa Suomesta entistä vahvemman luottamusyhteiskunnan vuoteen 2035 mennessä.

Helsingissä, 10.4.2026

Jouni Mölsä

johtava asiantuntija, strategisen viestinnän konsultti

Riku Siivonen

viestintäasiantuntija, vapaa toimittaja

He ovat Yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumien osallistujia ja ovat toimittaneet tämän julkaisun.

Miksi tarvitsemme turvallisuuden tulevaisuuspäivityksen?

Jotta voimme ymmärtää luottamuksen ja yhteiskunnallisen turvallisuuden tärkeää roolia yhteiskunnassamme, puramme ne kuudeksi lähtökohdaksi.

1

Luottamus on kokonaisturvallisuuden perusinfrastruktuuria.

Varautuminen ja kokonaisturvallisuus eivät ole vain varastoja, viranomaisjohtamista tai valtioiden rajoista huolehtimista. Yhteiskunnallinen turvallisuus rakentuu luottamuksesta, joka on tärkeintä kansallisvarallisuuttamme. Kun se on kunnossa, mahdollistaa se voimavarojen nopean liikuttamisen ja yhteiskunnan organisoitumisen kriiseissä. Luottamus ja talous vahvistavat toisiaan: ennakoitava ja oikeusvaltioperiaatteisiin nojaava yhteiskunta houkuttelee myös investointeja ja talouskasvua.

2

Kykymme toimia kriiseissä ei tarkoita vain yksilön selviytymistä tai valtion varautumista.

Meidän on siirryttävä passiivisesta varautumisesta aktiivisen yhteisöllisen toimijuuden mahdollistamiseen. Samalla on kiinnitettävä huomiota viranomaisten omaan henkiseen kriisinkestävytyteen sekä kykyyn kohdata kansalaisia joustavasti monimutkaisissa arjen ristiriitatilanteissa. Henkistä kriisinkestävyttä on ryhdyttävä määrätietoisesti johtamaan.

3

Algoritmit ohjaavat huomiota tehokkaammin kuin yksikään viranomainen – ilman vastuuta.

Generatiivinen tekoäly ja alustatalouden logiikka muovaavat julkista keskustelua nopeammin kuin mihin sääntely ja viranomaisviestintä pystyvät reagoimaan. Tieto on hajautunutta, totuus sirpaloituu ja informaatiovaikuttaminen on arkea. Kyse ei ole viranomaisten viestintähaasteesta vaan siitä, että demokratian perusparit haastetaan.

4

Eriarvoistuminen rapauttaa myös maanpuolustustahtoa.

Luottamus instituutioihin sekä toisiimme rakentuu tai rikkoutuu yhteisessä toiminnassa ja arjen kohtaamisissa. Väestöryhmien eriarvoistuminen ja jännitteet syövät turvallisuuden perustaa ja voivat rapauttaa myös maanpuolustustahtoa. Siksi myös sosiaalipolitiikka on turvallisuuspolitiikkaa.

5

Informaatiovaikuttaminen murtaa käsityksiä yhteiskunnan toimivuudesta.

Eri väestöryhmät elävät usein eriytyneissä informaatioympäristöissä, mikä heikentää yhteistä tilannekuvaa yhteiskunnan toimivuudesta. Kun tietoympäristömme saastuu disinformaatiosta ja polarisaatiosta, syntyy epäluottamuksen ketju. Se on katkaistava. Kansalaisten kognitiivinen turvallisuus, jossa ihmisten ajattelu, mielipiteenmuodostus ja tiedonkäsittely toimivat vapaasti ilman ei-toivottua ulkopuolista vaikuttamista, on suojattava mediapolitiikalla sekä uuden ajan media-kasvatuksella, joka antaa eväät toimia algoritmien muokkaamassa arjessa.

6

Eriytyminen uhkaa kansallista turvallisuutta, mutta rinnakkaiset todellisuudet on myös hyväksyttävä.

Tavoitteenamme täytyy olla kyky toimia ja rakentaa luottamusta tilanteessa, jossa rinnakkaiset kokemukset ja erilaiset todellisuudet ovat pysyvä osa yhteiskuntaa. Kaupunkien ja kuntien on otettava aktiivinen rooli väestösuhteiden tilan seurannassa ja edistämässä, sillä segregaaation eli eriytymisen purkaminen vie kasvualustaa ulkopuoliselta vaikuttamiselta ja radikalisaatiolta.

SUOSITUKSET

Laina-ajalta kohti tulevaisuuden luottamusta

Sitran, sisäministeriön ja Helsingin yliopiston järjestämän yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumin johtopäätös on selvä: Suomen henkinen kriisinkestävyys ja informaatioresilienssi täytyy tuoda vielä selvemmin osaksi yhteiskunnallista turvallisuusajattelua. Informaatioresilienssillä viittaamme yhteiskunnan kykyyn ylläpitää tiedollinen toimintakyky häiriötilanteissa. Myös epävar-

muuksien ja pysyvien kriisien maailmassa yhteisöjen välinen yhteiskunnallinen luottamus on mitä arvokkainta kansallisvarallisuutta, johon tulee panostaa.

Tulevaisuusfoorumi on muotoillut näiden ajatusten pohjalta kolme teemakohtaista suosituspakettia, jotka vievät Suomea kohti vahvempaa luottamusta ja yhteiskunnallista turvallisuutta.

SUOSITUSPAKETTI 1

Henkisen kriisinkestävyiden johtaminen ja vahvistaminen

- Eduskuntapuolueiden on sitouduttava kirjaamaan tuleviin hallitusohjelmiin selkeä tavoite: Suomi on vuonna 2035 korkean yhteiskunnallisen luottamuksen maa. Tavoitteen saavuttamiseksi olisi tärkeää määritellä kansalliset seurantamittarit.
- Valtioneuvoston on luotava henkisen kriisinkestävyiden vahvistamiseksi poikkihallinnollinen johtamismalli ja jaettu tilannekuva.
- Yksilökeskeisen varautumisen rinnalla on panostettava voimakkaasti yhteisöllisen perusresilienssin vahvistamiseen. Vapaan sivistystyön sekä kolmannen ja neljännen sektorin toimijat on integroitava alueelliseen varautumissuunnitteluun ja näillä tahoilla tulee olla selkeät roolit ja tehtävät.
- Henkiseen kriisinkestävyteen liittyvän kansalaistoiminnan rahoitusmahdollisuuksien uudet keinot tulee selvittää: kyseessä voi olla esimerkiksi turvallisuussetelit, eli tuet, joilla voi hankkia kriisinkestävyttä vahvistavia palveluita tai eri toimijoiden yhdessä rahoittamat rahastot eli yhteispoolit. Kyse voi olla myös lahjoitusten verovähennysoikeudesta. Lisäksi henkisen kriisinkestävyiden vahvistamiseen tähtäävän EU-rahoituksen hakemisen kykyä tulee vahvistaa.
- Kulttuuri ja kulttuuriperintö on vakiinnutettava strategiseksi osaksi henkistä kriisinkestävyttä ja varautumista. Kulttuurin rooli kriisinkestävyiden voimavarana on turvattava ja tunnistettava organisoimalla toimijat esimerkiksi Huoltovarmuuskeskuksen koordinoiman kansallisen kulttuuripoolin tapaan.

Informaatioresilienssi osaksi kriittistä turvallisuusinfrastruktuuria

- Kognitiivinen turvallisuus on määriteltävä demokraattisen päätöksenteon suojakerrokseksi. Erityisesti tekoälysiirtymä vaatii ymmärrystä tekoälyn vaikutuksista laajasti yhteiskunnan informaatioympäristöön. Kansallisen informaatiointegriteetin suojaaminen ja periaatteiden toimeenpano on aloitettava OECD:n määrittelemien linjausten mukaisesti.
- Tekoälyn kyllästävä media ja sisällöt vaikuttavat ihmisten ajatteluun ja tiedon ymmärtämiseen. Näihin liittyviin riskeihin on puututtava järeästi. Julkisin varoin tuotetussa toimituksellisessa mediassa ja viranomaisviestinnässä on edellytettävä kansainvälisiin standardeihin (esim. C2PA) pohjautuvaa todennettavuutta.
- Riippumaton toimituksellinen media on tunnustettava virallisesti osaksi huoltovarmuus-kriittistä infrastruktuuria. Valtioneuvoston on tehtävä periaatepäätös strategisesta media-politiikasta, joka suojaa alueellista uutistuotantoa, riippumatonta faktantarkistusta sekä kansalaisten pääsyn luotettavaan tietoon.
- Kansalaisten informaatioresilienssiä ja algoritmista medialukutaitoa on vahvistettava kaikissa ikäluokissa. Peruskoulun medialukutaidon opetusta ohjaavat yli 10 vuotta vanhat linjaukset. Uuden ajan medialukutaitoa ja riippumatonta faktantarkistusta varten luodaan osaamis-keskus. Mallia voidaan hakea Norjasta.
- Kansalliseen varautumiseen on sisällytettävä informaatioympäristön varautumispaketti. Mallia ja oppeja voidaan hakea muun muassa Ruotsin psykologisen puolustuksen viraston toiminnasta.

Palvelujen ja yhteisöjen rooli sekä kasvava eriarvoisuus otettava vakavasti

- Segregaatio eli eriytyminen on määriteltävä kansallisen turvallisuuden strategiseksi haavoittuvuudeksi. Kokonaisturvallisuuden tilannekuvaan on sisällytettävä eriarvoisuutta ja polarisaatiota mittaavia seurantatyökaluja, jotka mahdollistavat puuttumisen ennen kuin osattomuus avaa väyliä hybridi-vaikuttamiselle tai radikalisaatiolle.
- Hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä on kevennettävä nopean paikallistason toiminnan mahdollistamiseksi. Yhdistyslakia täydentävä ja kevyen organisoitumisen salliva, valmisteltu toimintaryhmälaki voitaisiin viedä käytäntöön joustavan itseorganisoitumisen ja varainhankinnan turvaamiseksi häiriötilanteissa ilman raskasta hallintotaakkaa.
- Kaupunkien ja kuntien roolia luottamuksen rakentajina on vahvistettava. Niiden on edistettävä aktiivisesti hyviä väestösuhteita hyödyntämällä konkreettisia ja kokeiltuja työkaluja, kuten esimerkiksi Uudenmaan ELY-keskuksen tiedonkeruu- ja päättäjätilaisuus-menetelmiä.
- Oikeuspalveluiden saatavuus on taattava riippumattomasti, laadukkaasti ja riittävän nopeasti uutta teknologiaa ja tekoälyä hyödyntämällä, jotta varmistamme oikeusvaltion toimintakyvyn yhteiskunnan muutoksissa.
- Päätöksentekoon ja valmisteluun on vakiinnutettava osallistavia malleja, kuten kansalais-paneeleita, erityisesti pitkän aikavälin poliittisten linjausten valmistelussa ja poikkeustoimien avoimessa jälkiarvioinnissa päätösten koetun oikeutuksen turvaamiseksi.
- Suomelle on rakennettava uusia narratiiveja, jotka antavat tilaa moninaisuudelle ja vahvistavat yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta eriytymisen ja eriarvoistumisen sijaan. Näiden tarinoiden tulee rakentaa jaettava ymmärrystä ja valaa positiivista uskoa siihen, että selviämme tulevaisuuden haasteista yhdessä.

Lopuksi

Kun ihminen kokee jäävänsä ulkopuolelle, hän on yhä haluttomampi luottamaan niihin, jotka edustavat vaikkapa eri poliittista maailmankuvaa. Tällaisessa ilmapiirissä asiantuntijoiden vakuuttelut ja tilastot alkavat tuntua etäisiltä. Kun tulevaisuuden usko on koetuksella, näköalattomuus ohjaa elämää ja sosiaaliset kuplat vahvistuvat. Luottamus nykyisiin instituutioihin murtuu samaa tahtia. Asiantuntijuus ei näyttäydy enää apuna, vaan osoituksena siitä, kuinka kaukana päätöksentekijät ovat arjen todellisuudesta. Riskinä on, että yhteiskunnallisen luottamuksen ja turvallisuuden "voittajia" ja "häviöjiä" on yhä enemmän.

Luottamusta ei rakenneta enää pelkällä historiallisella asemalla. Se on ansaittava jokaisessa kohtaamisessa. Näin rakentuva yhteiskunnallinen luottamus kohtaa väistämättä kriisipuheen dilemman. Olennainen kysymys Suomen tulevaisuuden kannalta onkin, pystymmekö muuttamaan kansakunnan mielentilan kriisikeskeisestä odottamisesta tulevaisuuteen suuntaavaan rakentamiseen. Henkiset voimavaramme eivät saisi tuhlautua selviämiseen, vaan uusiutumiseen.

Toimijoiden välisissä suhteissa rakentuva resilienssi vaatii vallan hajauttamista: kansalaisille omistajuutta ja toimijuutta paikallisella tasolla. Hallinnon tuottaman varautumisen rinnalla ei enää pidä yrittää rakentaa valtion hallinnoimaa henkeä. Tuon hengen pitäisi nousta Suomessa asuvien ihmisten yhdessä jatkuvasti rakentamasta luottamuksesta ja kyvystä kohdata muuttuva maailma yhdessä. Tietysti on selvää, että epäviralliset verkostot ja yhteisöt voivat myös vahvistaa eriytymistä, väärää tietoa tai rinnakkaisia tilannekuvia. Siksi on ratkaistava, miten varmistetaan, että yhteiseen tilannekuvaan kytkeytyvät verkostot tukevat toisiaan.

Uutta ei synny, jolleivät kansalaiset usko päättäjiin, päättäjät kansalaisiin ja jos yhteiskunnallista luottamusta tuottavat rakenteet eivät toimi. [Sitran megatrendiraportissa 2026](#) peräänkuulutetaan Suomelle uutta yhteiskuntasopimusta, koska tarvittavien yhteiskunnallisten uudistusten määrä on mittava. Kun luottamusverkosto on kunnossa, yhteiskunta kestää voimakkaan yhteiskunnallisen muutosvaiheen tai turvallisuusuhkien aiheuttaman yhteiskunnallisen paineen ja kykenee uudistumaan.

Luottamuksen ja yhteiskunnallisen turvallisuuden hyvä tulevaisuus rakennetaan toimimalla nyt.

Turvallisuusajattelun tulevaisuuspäivitys Suositukset luottamusyhteiskunnan vahvistamiseksi 2035

HELSINGIN YLIOPISTO

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

16.4.2026

Tämän julkaisun suositukset ovat syntyneet Sitran, Helsingin yliopiston ja sisäministeriön luotsaaman Yhteiskunnallisen turvallisuuden tulevaisuusfoorumin työstä. Ne eivät edusta organisaatioiden virallista kantaa. Tulevaisuusfoorumin osallistajat ovat yhteiskunnan eri sektoreilta. [Löydät osallistujalistan täältä.](#)

Tutustu tarkemmin aiheeseen ja kattavaan lähdeletteloon [Huomisen luottamus Suomessa -työpaperissa.](#)